

Dositejeve zasluge so po tem takem velike. S svojimi spisi se je poslavil. Življenje svoje je sam obširno popisal. Ob kratkem po tem popisu hočem Slovencem od tega imenitnega moža naših bratov jugoslovanskih kaj več jaz povedati.

Rojen je bil Obradović v Čakovem v Banatu Temešvarskem leta 1739. Oče, kupec, in mati sta bila slovanskega roda. Še otrok je imel sinek Dimitria veliko veselje do šole, in pred prvo leto mu je šlo v njej vse tako dobro v glavo, da kmalo vse tovarše prekosil.

Mladeneč pa ni bil le dobre glave, ampak tudi dobrega, smilnega serca. Kedar koli je bil v šoli kateri tovarš tepen, se je tudi on jokali. Posebna vpljudnost ga je navdajala tudi v možki dōbi, veje tako rekoč iz vsih njegovih spisov in ga mora vsakemu bravcu priljubiti.

Po smrti starišev je pridnega dečka tetec (tetin mož) Parčanin posinovil in duhovskemu stanu namenil. Ali mladi, nevedni Dimitria se iz nekih bukev misli navzame, da bi šel po izgledu puščavnikov, od katerih je bral, tudi on v puščavo, da bi se tudi on posvetil. Ker je slišal, da je na Turškem veliko samoin, pobegne skrivši na Turško. Skerbni tetec pa ga doteče in nazaj v Čakovo pripelje, kjer se je vedični mladeneč poslej pri nekem Gerku gerškega jezika učil. Ali še vedno na puščave misli. Tetec, da bi mu to misel pregnal, ga dá v Temešvar nekemu rokodelcu v nauk. Ali duh bistroumnega dečka po drugih ukih hlepi. Rokodelstvo ga ne veseli. Vendar ga pri delu stara misel mine.

(Konec sledi.)

Ozir po svetu.

Imenitnost 2. grudna.

2. gruden je v zgodovini sedanjih cesarjev, ki v Evropi vladajo, imeniten dan, ker vsi trije so 2. grudna vladarstvo nastopili: pred 28 leti car rusovski Nikolaj, — pred 5 leti ravno ta dan cesar avstrijski Franc Jožef, — in lani 2. grudna cesar francoski Ludivik Napoleon.

Nar premožniši kmetijska družba na svetu.

V Australiji, nar novejem zlatonosnem delu sveta, se je z delnicami družbenikov osnovala v letu 1824 kmetijska družba z 10 milioni glavnega premoženja po našem denarju; zemljiš ima 313.000 oralov poleg Peelove reke in še družih 250.000 oralov tudi v notranjem dežele; 464.000 oralov je ob primorju bolj proti severu. Verh vsega tega ima še 2000 jam, kjer premog koplje, ki se cení na 180 milijonov centov. Spervega je družba mislila vse svoje zemljiša za kmetijstvo obrniti, odkar je pa v njih poleg Peelove reke na sila bogate rudnike zadela, bode raji, namesti da bi žita pridelovala, zlato rudo kopala, cesar ji nihče za zlo vzel ne bode.

Ni le-to kmetijska družba, da je kaj!

Slovenske starice.

Vila.

Ker je — radostno rečemo — vendar enkrat dōba dospēla, da nam je jelo marljivim biti za domačo reč in domače besede, da se brat z bratom soznani, bode prav, ako Novice nam včasih kako starico prinesō, sosebno take verste, ktere beseda je med ljudstvom še živa, da, čeravno je pripovedka zgol smešna in prazna, vendar razumemo besedo naroda. Naj bo meni dovoljeno o „Vili“ kaj povedati — o besedi, ki je pesnikom še dandanašnji tako draga.

Mnogi Gorenci, posebno pa uni, kateri prihajajo med bele Krajnce na Dolensko, so že večkrat slišali imenovati „vilo“, njenega pomena pa niso razumeti mogli. Mene je bil enkrat vprašal nek star tergovec iz Goren-

skega: kaj nek vila pomeni, ali ní to morebiti kaka copernica?

Beli Krajnci si mislijo vilo lepo, tanko, u belo oblečeno ženko, ki ima oblast ljudēm srečo deliti; ona prebiva — po starih pripovedkah — u velicih hostah in gorah, in popevaje troši dneve u obilnosti vsega, česar umerljivi človek poželeti zamore. Srečen in presrečen je, kdor jo poleti na solcu spavati najde, ter se tako vstopi, da ji senco napravi. Ako on tudi dalje proč gré, mu vendar dar ne uide. Vila izbudivši se, opazi ji storjeno dobroto, in polna ljubeznjive radosti proti dobrotniku ga skerbljivo iše, in ne neha, dokler ga ne najde; najdenega pa ljubko vpraša: kaj od nje zahteva (pogerva)? Zatem podá mu u obilju, česar je od nje pozelel. Torej se pogosto pripoveduje, da ta ali uni iz tega uzroka toliko koz ali ovác ima, ker je vilo u spanju našel in ji hlad naredil.

Jure Sodevski.

Novičar iz slovanskih krajev.

V Černogori se je (po telegrafnem naznanilu) govorica slišala, da je rusovski car Černogorskemu knezu svetoval, naj opusti obsedo Žabljaške terdnjave. — C. k. glavna pomorska oblastnija je 29. dec. naznanila, da je turška vlada celo severno primorje Albaneško od Dubinja noter do zadnje meje tiste okrajne zasesti ukazala in v ta namen armado po morji tje poslala.

Č. Iz Goriških hribov. Veselo novico za naše kraje, posebno pa za prebivavce v dolini po Soči smo na božične praznike prejeli. Po verjetni poti sim zvedil, da je vlada 300.000 fl. za popravo cesarske ceste dovolila, ktera poleg Soče iz Gorice čez Kanov, Koborid in Bovec na Koroško pelje. Ta cesta je bila zlo zanemarjena, odkar so pot iz Vidma po Talmentu do Potabla napravili, in je bila voznikom zavolj mnogih klanecov posebno pa hriba Predila jako težavna. Pri novem delu bo tedaj treba se gričev in stermih klanecov ogibati, kar ni ravno teško, ker cesta zmirej poleg Soče gré, ljudjé pa bodo z delom lep zaslužek imeli, in po dodelani cesti bo gotovo še drug dobiček nastopil. Za naše kraje bi bila tudi pot proti Krajskem zlo potrebna. Navskriž misli so tudi to delo do zdaj zadrževale; eni so hotli pot poleg Bače od Mosta (Sv. Lucija) čez Podberdo na Sorico, drugi pa po Idrici na Idrio in čez Cirkno na Poljane in Loko narediti. Višji oblasti so nek zadnjo za dobro spoznale, in, kakor čujemo, se bo po novem letu ta cesta delati začela.

Med tem ko visoke gore proti Krajskem že beli sneg pokriva, imamo pri nas še lepo in prijetno vreme. Stermi hribi nam še dolge grape (Bergriesen) kakor rebra kažejo, ktere zmirej več peska, kamnja in soderge nanašajo in rodovitno zemljo in vodotoke zasipajo, odkar so gojzdi posekani in stermine včidel gole postale. Treba je tedaj, da v goratih in stermih krajih lesorejo na vso moč množimo, ako hočemo veliko škodo odverniti, ktero vsako leto hudourne vode napravijo. Bog daj, da bi nova gojzдна postava daljno poškodovanje gojzđov odvernili! — Akoravno je bila letina pri nas še precej dobra, so vendar vsi pridelki dražji, posebno pa vino, tako da ljudjé skoraj samo žganje pijejo in se tega strupa za dušo in truplo zmirej bolj vadijo.

Od Kupe. 16. i 17. decembra je bil nadzornik ljudskih šol castiti gosp. dr. Močnik u Metliki. Prvi dan je bil zbor vsih učiteljev Metličkega dekanata, pri kterem so preslavni gospod krepko besedo poprijeli, ter gosp. učiteljem, kolikor se še spomnim, sledeče prav živo priporočili.

Rekli so: naj gospodje učitelji se marljivo trudijo u pravem duhu časa napredovati. Naj si ne mislijo, svojo učiteljsko védnost že doveršeno i sebe že popol-

noma uzmožne, šolsko mladino otesovati in izobraževati, ako so u šoli pripravljencev nektera splošna pravila si prisvojili, po katerih se ima vse to goditi. To vse je le podlaga, na katero jim je skrbno dalje zidati, ako ne-čejo zaostati i izabraziti, da jih kolo časa ne zatara, katero se neprenehoma dalje vrti.

Pripomočki pa k vedno višjem napredovanju o šolstvu so: 1. lastna skušnja, 2. pridno čitanje (branje) o tem naziru spisanih knjig, i 3. shodi učiteljev.

Kar prvo zadeva, je slehernemu znano, kako lastna skušnja človeka zmodri. Naj se pridno vsaka drobtinica, ki se je pobrala po mnogoletnej službi, u prid oberne mladini!

Ker je pa pot lastne skušnje dostikrat vendar le predolga, tudi včasih nevarna, škodljiva itd. je dalje treba od zvedenih šolskih mož u podučenje i gojenje mladine spisanih dobrih knjig pridno prebirati. Ker je pa letna plača nekterih učiteljev prepričala, da bi slehern izmed njih potrebnih knjig si omisliti zamogel, bi bilo prav, ako bi učitelji po raznih okrogih u tej zadevi med saboj se pobratili. Ako bi slehern le en forint na leto plačal, bi zamogli s tem denarjem na kak šolsk časopis se naročiti, i še kako koristno knjigo vsako leto kupiti. Kadar bi ti ali uni časopis ali knjigo prečital, bi je drugemu podal. Prebrana bi se pri tem ali unem, ktere- ga bi za svojega knjižničarja si zvolili, shranila, i sčasoma bi zalo knjižnico u svoji lasti imeli. Ako bi se to po celoj deželi zgodilo, bi se ne bilo bati, da bi učitelj, kam drugam prestavljen, te pomoči ne užival.

U povzdigo učiteljske omike so potrebni tudi shodi učiteljev, kateri naj bi po potrebi časa in okoljšin pogostni bili. Pri teh shodih naj bi se o šolskih zadevah pametno pomenkvali, n. pr. kaj je ti ali uni u svojoj mnogoletnoj službi za koristno spoznal, ali kaj je tu ali tam za poduk i krščansko odgojenje mladine koristnega bral itd. Po dokončanem pogovoru bi si pa vse to, kar so za dobro i koristno spoznali, ob kratkem u zapisnik spisali in vsi po tem občenem sklepu se ravnali. (Konec sledi.)

Is Toplic na Dolenskem 19. dec. —f— Po- pisu letošnje „spomladanske“ zime, ki so ga naznanile poslednje „Novice“, dostavim še izid letine lanske: ster- nina je bila scer lepa, pa snopa ni dala; sočivja ni veliko bilo; korun je močno pognil; ajda se ni nič kaj prav obnesla; opresnino je deloma suša, deloma moča pobrala, in kar ti dve sovražnici niste končale, so bolhe in gosence obrale; sadje je šlo že o cvetji pod zlo; le prosa je bilo precej obilno, ki je z debelačo (karuzo) po nekterih hišah skor jedini živež in vsak- danja hrana, in še ta nezabeljena in neslana, ker so mnoge odrajtvala prebivavcom jedini repek iz hleva po- brale, in vino, ki ga še za polovico lanske slabe letine ni bilo. nič dnarja ni dalo. Ni čuda toraj, ako se tu ali tam čuje milo zdihovanje ali clo brezupno tarnanje sliši, in bi marsiktera družina daritelju s solznim oče- som in hvaležnim sercom roko poljubila, ako bi jo z hranoj poživil, kakoršna se jetnikom po zaporih daje. In pri vsem tem — kdo bi mislil — se napravi v so- seski marsikaka reč, ktere bi o takem času ne pričakoval. Ni še ravno dolgo, od kar so si zmislili pri po- družnici s. Martina nov altar; napravili pri podružnici s. Trojice na Cerovcu lično svetilnico (lampo); ku- pili za cerkvico s. Uršule Zarigelcom lep kelh; zvonik pri s. Križi na Veršnaselih iz nova pokrili, ki se zdaj prav prijazno ozira po bližnjih dolinah in daljnih gorah; izdelali dve uri dolgo cesto do ravno omenjene vasi; popravili kaplanijo, in novo rusovsko peč va-njo postavili, katero posebno zato v misel vzamem,

da pohvalim umetnega moža Jožefa Šibica, ki jo je mojstrovsko zgotovil, ter s tem Novomeškim zidarjem hvalno spričevanje dal, da so tudi oni takim delom kos. Hvala pa tudi umnemu županu Janezu Bek-u, in ver- lemu srenjskemu odborniku Matiju Krese-tu, ki sta to reč sprožila in na noge spravila, in je nista zaver- gla samo zato, ker je nova in ne še sploh poznana.

Is Ljubljane. Z veseljem naznanimo novico, da je c. k. deželno poglavarstvo po dopisu na kmetijsko družbo dovolilo osnovo društva za obdelovanje Krajn- skega Krasa, katero se bo pervikrat snidilo v Po- stojni v posvetovanje društvinih postav, kar bo po- družnica Postojnska v soglasju s svojimi sosednimi po- družnicami ob svojem času na znanje dala.

Novičar iz mnogih krajev.

Po nar novejšem cesarskem patentu od 27. dec. se ima z novim letom razglasovanje postav in ukazov nekoliko spremeniti; državni zakonik na Dunaji bo za naprej samo v nemškem jeziku izhajal, ki je za vse postave in ukaze edino polnoveren, to je, če bi o prestavah postav v druge deželne jezike kakošna dvomba vstala, se ima ta vselej po nemškem jeziku rešiti; s početkom 45. dne od izdanega držav- nega zakonika se moč postav in ukazov za celo cesar- stvo začinja. Na mesto dosedanjih deželnih zakoni- kov pridejo deželno-vladni listi za eno ali več de- žel skupej, v katerem bojo zraven nemškega jezika po- stave in ukazi v vse tiste jezike predstavljene, ki se govoré v tisti kronovini. Občine (županije) si morajo deželne vladne liste v svojem jeziku omišljevati. Na državni zakonik in deželno-vladne liste se je moč naročevati pri poštnijah, kakor za vsak drug časnik. Kakor se sliši, se bo morebiti več deželnih listov v enega zedinilo, in ker se bojo prestave iz držav- nega zakonika v deželne vladne jezike iz Dunaja pošiljale, bojo nek Dunajski gosp. vredniki v svojih opravi- lilih ostali. — Na Dunaji so ljudje toliko starih kraj- carjev, ki so prišli o novem letu ob veljavo, zadnji čas skup znosili, da nek časnik v prid občinstvu prosivlodo za kratek podaljšek preklica. — Palacki je skoz Pa- riz šel v Nico, kjer bo pri svoji rodovini čez zimo ostal in perve vezke česke povestnice v česki jezik prestav- ljal. — V Parizu nosijo nove dežnike (marele) brez palice; dežnik se okoli klobuka pripne, in če se ne po- trebuje, v suknjo vtakne. — Francoski cesar bo imel silno oblast, med drugim tudi to, da bo smel samolastno kupčijske zveze z družimi državami sklepati, kar mnogo Francozov straši, ki se bojé svobodnega kup- čijstva in zatore domačega blaga po ptujem. 29. decem- bra so se pričakovale pisma austrijske, ruske in pru- ske vlade, ki imajo Napoleona za cesarja spoznati. — Novi ministri na Angleškem so izvoljeni; čeravno so nar bolji glave skupej, bojo vendar teško dolgo skup ostali, ker so različnih strank; so pa tile: prvi minister je Aberdeen, unanjih oprav Russell, notranjih Pal- merston, denarstva Gladstone, vojništva Herbert, scer so še Granworth, Graham, Newcastle, Gran- vill, Argyll, Wood, Molesworth in Lansdowne.

Milodari za reveže pri sv. Trojici.

B. B.	.	.	.	.	.	2 gold. — kr.
J. R.	.	.	.	.	.	2 » — »
Iz B.	.	.	.	.	.	1 » — »

Današnjemu listu

je 1. pola „občne povestnice“ kot doklada Novic priložena.